

QVOD
DEUS OPTIMUS MAXIMUS,
RERUM HUMANARUM STATOR ET ASSERTOR UNICUS,
SERENISSIMÆ DOMVI AGENTI

BRANDENBURGICÆ,
OMNES OMNIUM INTER SE MAXUMARUM
DOMUUM PARITER ATQUE GENTIUM
GLORIAS AUT AQUANTI AUT SU-
PERGRESSÆ,

CUM PRIMIS VERO PRINCIPATUI HUIC LAUDATISSIMO,
CHARISSIMÆ QVE PATRIÆ
PERPETUO-BENE AC FELICITER VERTAT!

SUB
EIUSDEM ÆTERNI NUMINIS AUSPICIIS,
ANNUENTE AC IMPERANTE

SERENISSIMO PRINCIPE AC DNO,
DOMINO
CHRISTIANO
ERNESTO,
MARGGRAVIO BRANDENBURGENSI,
MAGDEBURGENSIUM, PRUSSORUM, STETINENSIMUM, POME-
RANORUM, CASSUBIORUM, VANDALORUM, UT ET CROSSEN-
SIUM ET JEGERNDORFENSIMUM DUCE, BURGGRAVIO NORIN-
BERGENSI, PRINCIPE HALBERSTADIENSIMUM, MINDENSIMUM ATQVE
CAMINENSIMUM: S. MAIESTATIS CÆSAREÆ IN CASTRIS RHENANIS
PRODUCE ET CHIARCHO EQUITUM
INCLYTO:

PRINCIPE AC DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

CELSISSIMI PRINCIPES AC DOMINI,
DN. CHRISTIANUS HEINRICUS,
DN. CAROLUS AUGUSTUS,
MARGGRAVII BRANDENBURGENSES,
PRUSSIÆ DUCES ETC,
FRATRES GERMANI,
ORATIONES
DE
BELLI PACISQVE ARTIBUS
PRINCIPI NECESSARIIS,
PROMTA HABEBUNT E MEMORIA,

*HOC QVE LABIO LATIALI,
ET IN ILLISTRIS
CHRISTIAN-ERNESTINI
COLLEGII
ACROATERIO MAJORI,
AD DIEM XII. JUNII, HORA IX. MATUTINA.
AD QVAS AUSCULTANDAS
AUGUSTAM*

IPSIUS SERENITATIS SUÆ PRÆSENTIAM

*DEPOTISSIMIS HUMILLIMISQVE AMBIT PRECIBVS:
NEC NON*

*GENEROSES, PRÆNOBILISSIMOS, SUMME - RE-
VERENDUM, NOBILISSIMOS, MAGNIFICOS, CON-
SULTISSIMOS, PLURIMUM - REVERENDOS, EXCEL-
LENTISSIMOS, PRÆCELENTISSIMOS, AMPLISSIMOS,
CLARISSIMOS, EXIMIOS, DOCTISSIMOS*

VIROS,

*OMNES SIGILLATIM, SINGULOS CONJUNCTIM, QVOS
BARUTHUM FOVET, LITERARUM, ET ILLISTRIS CHRI-
STIAN-ERNESTINI NOSTRI MOECENATES, PATRO-
NOS, DIRECTOREM, FAUTORES, ASSERTO-
RES, CIVES;*

*ET SEORSUM GENEROSISSIMOS DOMINOS BARONES;
DN. DE WELZ ET DN. DE STEIN, CONCIVES
NOSTROS PER-EGREGIOS:*

*EO, QVI MERITIS, DIGNATIONIBUS, NOMINIBUS
IPSORUM DEBETUR, CULTU, HONORE, STUDIO, AC AMORE
VITAM OMNEM PROSEQUENDOS,*

*PUBLICO ISTHOC INTERNUNCIO,
CVM RECIPROCA SERVITIORUM OFFICIORUMQVE PERENNIA NUNCUPATIONE*

INVITAT,

**M. JOACHIMUS HEINRICUS *Hagen/*
ELOQVENTIÆ, POESEOS AC MATHESEOS
INIBIDEM PROFESSOR PUBLICUS.**

LECTORIBUS UNIVERSIS

Salutem & exoptatos Vitæ ac Cæptorum successus!

Tl duo dantur tempora, quibus aut in pace compositō, aut turbatō inter bellī motū rerum statu, communis multorum incolūtis se tractandam tuendamve offert: ita duæ omnino celebrantur artes, quas versandas ac pernoscendas sumserit, quisquis publicam pro istâ meditatur curam: una *militaris* seu *bellica*, quā hostiles abarcentur injuriæ; altera *civilis*, & ut olim audiebat, togata, cujus operā & suggestu Reipublicæ, optimis temperatæ legibus, omnis generis bonis & commoditatibus affluunt. Harum neutram sine literis & doctrinis liberalibus, unō qualiscunq; fortunæ ac virtutis facile comparandæ mediō, totam ac perfectè obvenire certum est. Nam si eminentis & Heroici facinoris gloriam non tam lacertis, quam mentis generositati asserimus, virtutemq; non corpore metimur, sed animo; atq; satius ducimus incompositos hujus cohibere motus, quam per ordinatas hostium acies rumpere: quod si insuper publicam populorum salutem in legibus esse ac consistere credimus, prudentiamq; pro necessario imperatoriæ Artis instrumentō habemus: eoque, etiam tenui saltim judicandi facultate præstans, non intelliget, quantoperè utriusq; Artis stipra celebratæ consecutioni bonaæ artes ac literæ commoden: ut quæ, *Senecā* teste, veræ *præjacent Virtuti*, atq; ad excelsam Regalis Scientiæ arcem, prudentiæq; solium, promptæ viam muniunt. Quorsum etiam evadit clarissimi Consulis & Equitis Romani, *Marci Tullii*, hæc in verba missum iudicium: *Literarum monumentis & res bellica, & omnis Reipublicæ disciplina cognoscitur.* Quandoquidem verò literæ, sive artes liberaiores, sine certō ac probatō Studiorum duce, vix tractantur commode, & cum successu vel profectu aliquo; tanti tamen interest, has recte ab eo percipi, qui excelsa Domo, adeoq; *Publico Bono* editus, vel unam earum, quas prædicavi, artium, vel utramq; calle re tenetur: utiq; vehementer expedit, si mature certi Studiorum Rectores formatoresq; mentium Principali & in Purpurā natæ Juventuti admoventur.

Cui rationi attendentes præstantissimi omnis ævi Principes, Herœsq; maximi, liberos, quamprimum exire de gremiō, & intelle-

Cum disciplinarum capere poterant, non modo pluribus exploratae moderationis ac doctrinæ Magistris, in omni, quâ Publicum juvatur, arte instituendos excolendosq; commisere: Sed & ulterius inclytum quendam & spectatâ virtute Virum, ex eminenti Purpuratorum vel Senatorum Ordine, his ipsis Rectorem, Inspectoremque apposuerunt. Id quod in Alexandri M. educatione à Philippo Patre observatum *Plutarchus* auctor est, dum cum ceteris illius virtutæ monumentis simul prodit, cum plures hujus voluntate in isto instituendo viri docti elaboraverint, maximè Aristoteles & Lysimachus, unum omnibus impositum fuisse Leonidam, qui honoris ergo *Rectoris regiae institutionis* titulô eminuerit. Nec ambiguè quis ab eodem fonte laudatissimum apud Perlas morem, in hæredibus Imperii ejus rectè educendis olim usurpatum, derivaverit. Erant autem ibi tres ex omni Sapientum numerô selecti, & cum pari potestate præfeci Regiæ pueritæ Formatores, quorum unus virtute ac virtutæ sanctimoniam eminens, ad bonos mores cum necessariâ religionis notitiâ in animum illius inducendos; alter doctrinâ & artibus insignis ad ingenerandam optimæ cujuscunq; artis intelligentiam, prudentiæq; habitudinem; tertius multiplici rerum & armorum usu excellens ad fortitudinem & belligandi dexteritatem suscitandam tenebantur: quibus vel ipse Pater, vel aliis ex Optimatibus peritor, singulis disciplinæ momentis adjiciens oculos, ingenti gravitate praesidebat.

Nec jam multus ero in adornando vel fortissimi Græcorum Achillis, Pelei, Thessalorum Regis, filii, vel summi Atheniensium Oratoris Duciæve Periclis, vel Epaminondæ excellentissimi Thebanorum Imperatoris, vel alterius cujusdam ex Heroibus illis priscis, educationis elogio. Neq; nunc animo sedet Romanæ amplitudinis incunabula & fulcimenta, elegantissimas Scipionum, Pompeorum, ipsorumq; Cæsarum, accrescentis ætatis operas, singularibus laudum conspergere floribus: Quorsum enim attinet è longinquò Principalium educationum arcessere specimina, cum satis ampla ejus rei documenta in BRANDENBURGICÆ GENTIS disciplinâ hactenus emicuerint. In quibus merito vel cumprimis hic annumeramus Serenissimum Principem ac Dominum, DN. CHRISTIANUM ERNESTUM, Marggravium Brandenburgicum, Magdeburgensem, Prussorum, Stetinensem, Pomeranorum, Cassubiorum, Vandalarum, ut & Silesiorum, Crossensem ac Jegerndorfensem Ducem, Burggravium Norinbergensem, Principem Halberstdensium, Mindensium & Caminensum, S. Cæsareæ Majestatis in castris Rhenanis Producem, & chiliarchum equestrem inclytum, Principem ac Dominum nostrum clementissimum. Etenim non Ipse mo-

dō admodum adolescens in disciplinam traditus, liberalis doctrinæ studia tantō dignatus est honore, ut eadem singularis exempli autoritate denuò commendaret orbi, dum conceptum animō boni *Principis imaginem* frequentissimo Argentinensium auditorio pulcherrimè explicavit: Sed & *Illusterrimos Juventutis Patriæ Principes*, tergemina illa cognatæ Stirpis Germina, elegantissimumque præpotentis DOMUS SUÆ incrementum, *Celsissimos inquam Principes ac Dominos, DN. ERDMANNUM PHILIPPUM, DN. CHRISTIANUM HEINRICUM, DN. CAROLUM AUGUSTUM*, omnes Marggravios Brandenburgicos, Magdeburgensium, Prussorum &c. Duces, &c. &c. Fratres Germanos, Partrueles Sibi tām tenerē, tām liberaliter, tām gratosē hactenus habitos, ut *Celsissimi Parentis*, præmaturè denati vicem Eis, haud simplici propensissimæ mentis declaratione, abundè reddiderit, Hos, inquam, Principes Juvenes per clementer vult eundem, quō *Ipse* olim ad eam virtutis & gloriæ magnitudinem, quā totum in se orbem convertit, generosē perrexit, carpere tramitem, eandemq; ad dignationis metam excelsō collimare animō. Idq; sub fidissimā, quā quondam *Ipse* quoq; tantoperè proiectus est, Inspektione, *Viri Sumē-Reverendi ac Prænobilissimi, Domini CASPARI à LILIEN, Hæreditarii in Waihendorf/ &c.* Serenitatis Ejus Consiliarii intimi Ecclesiastici, Consistorii Praefidis, & Marggraviatū hujus Generalis Superintendentis, utpote Cujus præterea curæ atq; fidei pretiosa hæc deposita, à Celsissimā olim Matre, ubi in extremis constituta, nihil præter cœlum, quō abitum maturabat, & hæc rarissima Principalis thori pignora entheō volveret peccore, sanctissimè credebantur: manuducentibus, quod præfiscinè dixerim, inter alios me, & Viro Præclarissimo, Dn. Ernesto Friderico Fischerō, qui jam à plusculis annis Duorum, è Celsissimā illā Trigā, Principum minorum, fidelissimā informatione defungitur.

Quo nomine certè maximas ac immortales SERENITATI SUÆ florentissimi hi agnatæ Stirpis Surculi debent gratias, ut quos arctus ille pietatis complexus, provisusq; educationis hujus Suæ decentissimus, haud parum in istâ suâ solitudine solatur, & ad sublimia quæq; indies magis magisq; excellenter provehit. Neq; dubito, quod verè Heroica & excelsa suadet indoles, quin ejus perpetuò memores eo omnes curas cogitationesq; collaturi sint, quō tantæ benignitatis indulgentiam novis subinde generosissimarum contentionum virtutumq; speciminiibus amplissimè promereantur. Sed & pares debent universi Marggraviatū hujus subditi cultores, ac cives Patriæ omnes, quorum in fubsidium salutis, stabilitamentum Principalis Domus, incolumitatis columen, amplissimumq; futuræ felicitatis ac-

crementum, isthoc onerosum educationis hujus opus in humeros olim suscepsum, & hucusq; solicite exantatum est. Debet etiam *Serenissima Domus Brandenburgica*, Cui in exasciatâ horum Principum vitâ ætateq; novæ splendidissimorum nominum adoreæ, atq; instaurata gloriofissimarum expeditionum monumenta jam parata sunt. Debet deniq; tota, quâ patet, Germania, quæ recentibus per Ipsos, ut confidimus, cumulabitur meritis, atq; in multis præclarè adjuvabitur. Singulares tamen ac propè inenarrabiles SERENITATI SUÆ gratias Illustre CHRISTIAN - ERNESTINUM Suum debet, ut quod præter ingentia Superiorum, quibus efflorescit, annorum beneficia & imputata ornamenta, hōc jam insigni aliō & omnino raro, clementissimè macrare parat, dum perendiè DUOS, ex superius reverenter inductâ Celsissimorum Principum Patruelium Triade, in Cathedrâ laudati Collegii, *Oratorum* munera obeuntes, & de ARTIBUS BELLI PACISVE PRINCIPI NECESSARIIS, egregiè differentes, me accurante præsentari curabit. Enim verò, qvo pacto, ô Concives mei optimi! tantum PHOEBI huius nostri favorem, quo tantoperè Athenæum nostrum Sibi dignandum esse censuit, remerebimus? quâ quælo ratione, quas debemus, referemus gratias? Ita sanè, si quid judico, justissimè, cùm toti in vota resoluti atq; preces identidem inclamaverimus: *Vivat CHRISTIANUS ERNESTUS, Princeps inclitus, & eosdem olim concreditæ Virtutis ac Doctrinæ audius in proprio experiatur sanguine!* Vivat, & videat eadem in suâ, & Virilis Sexus prole, diserti oris specimina, in eodem quidem hōc, quod fuscitavit, *Gymnasio!* Quas inclinationes in omnium Collegii nostri civium mentibus ac linguis versantes, ut qui cuncta pollet, ratas habeat præstetque, omnes vehementer contendimus. At Vestrum ORATORES CELSISIMI, tam eminens propensi in Nos & Studia nostra amoris monumentum, isthoc egregium præaltæ indolis specimen, quibus fodes prosequemur plausibus? quæ donaria consecrabimus tam illustri profectuum Vestrorum documento, tam pulchro Artium, quæ in *Vobis* germinant, elogio? Romanos accepimus, Germanico, quod inter Oratores conspectus esset, clypeum ex auro, reliquos magnitudine excedentem, censuisse ponendum in eo Curiæ loco, ubi imagines Virorum eloquentium dicatæ asservabantur. Nimirum tanto ceteris Oratoribus habebatur excellentior, quanto generis nobilitate antestabat cunctos. Nos equidem non sedemus in aureâ illâ messe, quæ Romanis olim è tot proveniebat coloniis; quin temporum iniquitate penitus depauperatis nihil, quod ex auro statuamus, superat. Vicem tamen ejus referet Tabula, quam in Memoriae templo his sacrabimus verbis:

PARI.
PRINCIPUM. JUVENTUTIS. PATRIÆ.
FLORENTISSIMO.
DOMINIS.
DN. CHRISTIANO. HEINRICO.
DN. CAROLO. AUGUSTO.
FRATRIBUS. GERMANIS.

*PULCHERRIMIS. BRANDENBURGICÆ. STIRPIS. GERMINIS.
CERTISSIMIS. AVITORUM. DECORUM. HÆREDIBUS.*

VERIS. AGNATE. VIRTUTIS. ÆMULIS.

PRO. SINGULARI. IN. LITERAS. AC. LITERATOS. AFFECTU.
SIBIQVE. HABITO. HONORE.

QVÆ.

IN. CATHEDRA. MINERVII. SUI. SEMET. ELEGANTER. EXHIBENTES.

ORATORES. VISU. AUDITUQVE. VENERABILES.

*PRÆSIGNE. GLORIOSORUM. AUSUUM. PROTECTUUMQVE.
EDIDERE. SPECIMEN.*

HOC.

BONÆ. RECORDATIONIS. DEVOTIONISQVE. SUÆ. MONUMENTUM,
SUB. ISTO. VOTO.

UT. QVÆ. DIXERE.

E A. NUMEN. OPT. MAXIM.

*SERENISSIMÆ. FAMILIAE. PATRIÆQVE. NOMINIQVE. GERMANICO,
BENE. VERRUNCET.*

IPSORUMVE. STUDIA. BONIS. AUCTIBUS. AUXIT.

EOSQVE. SALVOS. INCOLUMESQVE. PRÆSTET.

ET. QVAS. IN. PRINCIPE. EXPOSERE. DOTES.
EIS. IPSOS. ÜBERARE. FACIAT.

F. P. Q. C.

UNIVERSI COLLEGII CHRISTIAN-ERNESTINI
C I V E S.

Ad hanc itaq; Panegyrin præsentia suâ condecorandam, ut antè intima-tô locô temporeq; confertim affluant, quotquot urbs hæc habet Literarum Promotores, Propagatores ac Cultores, submissè, observanter ac officiose rogo, contendeoq; : aliis haud usus rationibus, nisi quas cultus & veneratio versus Celsissimos hosce Oratores unicuiq; diicitabit. Perscriptum die 10. Junij, Anno Orbis per Christum recreati, M. DC. LXXVII.

*BARUTHI,
LITERIS JOH. GEBHARDI.*